

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vera Concilii Tridentini Historia

Contra falsam Petri Suauis Polani narrationem

Pallavicino, Sforza

Antverpiae, 1670

Capvt XIV. Alia in mandatis Moroni contenta. Ab eo cum Caesare agitata de particula, proponentibus Legatis. De diuisione à Caesare in suis litteris habita Episcoporum diuitum ac pauperum, qui Synodo ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-11718

os ponere; sed quando cupere Legatus videbatur Cæsaris iudicium audire, illud huiusmodi esse: Si quid noui negotij accideret in Concilio præter ea quæ in diplomate conuocationis legebantur expressa, de eo consulendum esse Pontificem; sed super alijs rebus, à se iam præiudicatis, & de quibus credendum erat plenissima mandata fuisse ab ipso tradita Legatis, viris eximiâ fide ac prudentiâ, posse in eorum & tot præstantissimorum Patrum iudicio eas reponi: aliter à se dubitari, ne exclamaretur, haberi Concilium non Tridenti, sed Romæ, nec ad Decreta Patrum operâ, sed tabellariorum deueniri.

15 Contrâ verò Legatus: Fieri non potuisse, vt res tam multæ, & à tot ac tam varijs ingenijs pendentes, præiuderentur, nisi generatim & confuse; cum tamen prudentiâ Decreta recidant in peculiare ac definitum, adeoque necessarias esse nouas illas peculiareque communicationes; & singulos Principes proportionem necessitatem illam experiri in arduis negotijs, quæ à ministris à se longinquis agitantur. Ex eo nullam adimi libertatem in decernendo; hanc numquam à Pontifice præpeditam fuisse. Quod si mansionis articulus definitus non fuerat, id non Pontificis veto, sed Patrum discordiâ tribuendum.

Conflagrant homines tam anxio libertatis, hoc est dominationis amore, vt existiment illam sibi adimi, ex eo solum quod possit adimi; adeoque grauis quasi prohibitio illis est, quod velit superior de illorum operibus prædoceri, quia per id aptus redditur ad ea prohibenda, tamen non prohibeat.

CAPVT XIV.

Alia in mandatis Moroni contenta. Ab eo cum Cæsare agitata de particula, proponentibus Legatis. De diuisione à Cæsare in suis litteris habita Episcoporum diuitum ac pauperum, qui Synodo intererant. De reformando Ecclesiæ Capite. De promouendis Cardinalibus & Episcopis: & de ipsius Cæsaris aduentu Bononiam.

1 **Q**Vinto loco agebatur in mandatis de particula tam oppugnata, proponentibus Legatis. Monebat, eam solemniter à Patribus firmatam fuisse tantâ concordia, vt si postea reuocaretur, infringeretur auctoritas Concilij, & irrisionis argumentum præberetur hæreticis, quodam tramite patefacto, qui ad nullum terminum quæstiones deduceret. Nec idcirco magis liberum eua-
surum

oria
ly Tric
s III

1563.

surum Concilium, sed magis popolare, tumultuosum atque confusum: vera siquidem salubrisque libertas ordini ac regulæ non aduersatur. Hunc ordinem in cunctis Synodis fuisse, quin in cunctis Collegijs seruari: proinde huiusmodi exemplum, quod nunc in Tridentina cerneretur tot Principibus postulantibus, inæstimabili detrimento futurum cunctis conuentibus Ecclesiasticis ac laicis, adeoque totius humani generis gubernationi. Quid porro, si rescisso semel hoc vallo, populi, semper in ipsorum Principes queruli, confugerent ad Concilium, ac leuamen deposcerent impatibilem onerum, quæ sibi dominantes imposuissent? In rebus Principum nihil conferre quod Oratores proponerent, quando nihilominus ex voluntate Pontificis præstò erant Legati ad cuncta ipsorum postulata suo tempore proponenda.

Responsio Cæsaris fuit huiusmodi: Certum esse, primariam proponendi facultatem penes Pontificem ac Præsides esse; sed de secundaria opiniones variare. Nolle se nunc subtiliorem disputationem instituire; sed quoniam Synodus ea verba posuerat, reuerenter à se eadem accipi, nec recusari suis ab Oratoribus ad Legatos ea deferri, quæ à se illis committebantur proponenda, atque ab iisdem audiri quæ Præsides ex aduerso opponerent & hortarentur, quorum consilium sibi pergratum futurum; sed id saluo omni suo iure, & reseruatâ sibi potestate, ut ubi recusarent Legati res à se propositas ad Concilium referre, & in sua ipsi sententia persistere, fas sibi esset easdem per suos administratos proponere, quod sibi, tamquam primario Ecclesiæ Aduocato, licitum erat. Et quoniam intelligebat, id Pontifici minimè displicere, optari à se, ut apertis notis declararetur.

Tum Legatus promissum confirmauit: sed adiecit, opus non esse nouo Concilij Decreto, propterea quod & absque illo eius obseruatio, quæ solùm Cæsaris intererat, haberetur; & ea noua declaratio, tum re tum modo quo fieret, plurimum contentionis, perturbationis & cunctationis afferre potuisset.

Distinxerat Cæsar in epistola, quam recitauimus, inter Episcopos, non ministros Aulæ Romanæ, adeoque non aspirantes ad Purpuram, diuites alios, alios pauperes; affirmaratque, sperandum esse in diuitibus, quorum pars maior ex transmontanis erat, quippe suarum Ecclesiarum prouentu contentis, plus sinceritatis super mansionis quæstione, quàm in pauperibus, quorum plurimi ex Italicis erant: quâ ratiocinatione plus ponderis tribuebat sententijs contententibus declarationem illius legis tamquam Diuinæ. Id in

5 Id in mandatis refellebatur, cum obseruaretur, in diuitibus Episcopis aliarum nationum minus inesse libertatis, quam in Italicis pauperibus: illi siquidem maiori metu coercentur, maioriq[ue] spe stimulantur, veriti, ne ipsorum redditus detineantur à Principibus laicis, quemadmodum in illis regionibus sæpè contingit, quod numquam in Italia fieri solet à Pontifice; simul etiam spe compulsi, opulentiores Ecclesias obtinendi per eosdem Principes in ipsorum ditionibus. Denique, cum ius suffragij par in singulis sit, eos tantummodò maiori auctoritate pollere, qui rationum soliditate præstarent. Ad hæc similiter nihil Cæsar obiecit.

6 Succedebat ex epistola ordine sermo de Capite reformando; & affirmabatur, Paratum esse Pontificem ad libenter excipienda Cæsaris consilia: sed non posse de hoc agi in Synodo, quin simul agatur de Pontificia auctoritate, quod ab animo Cæsaris longè aberat. Numquam in more positum comperiri, à Concilio Pontifici normam præscribi, præsertim verò dum hic ad se reformandum præstò erat, idq[ue] re ipsa perficiebat. Ceterum, fas non esse Concilio, legem Pontifici præscribere, quando lex omnis Concilij eatenus vim legis obtinet, quatenus à confirmatione Pontificis illam accipit: id autem absurdius esse, quàm si Imperij subditi velent Imperatori legem imponere: multò minus inesse laicis Principibus potestatem legis dandæ Pontifici: quin Ecclesiæ morem fuisse, ut Pontifices Constitutiones ederent comprobante Concilio, atque ut postea Imperatores illis subscriberent, & exequendas curarent. Par non esse, ut Principes emendationis ac Religionis obtentu studerent in Concilio mercaturam exercere. Per hoc indicabatur, Pontificiæ auctoritatis diminutionem ab illis tentatum iri ob rationes politicas, siue ut ad se eam traherent, siue ut gratificarentur hæreticis. Decere Cæsarem, utpote Aduocatum ac propugnato-rem Ecclesiæ, illius Capiti patrocinari, non autem cum ijs coniungi, qui directè aut obliquè illi aduersabantur.

7 Ad huiusmodi caput ita Ferdinandus: Hanc esse rem inter ceteras maximi ponderis. Dubitari non posse, emendatione opus esse non solum membris Ecclesiæ vniuersalis, quæ iam à Synodo incepta fuerat, sed etiam Capiti, quod erat Ecclesia Romana, & ipsius Episcopus. Non esse mentem Cæsaris, per ea verba viuentem Pontificem notare, qui apud se in optima erat æstimatione, & à se credebatur in eadem apud vniuersum hominum genus haberi; sed generatim loquendo. Extra controuersiam esse, plurimos abusus inductos fuisse per Pontifices in relaxationum prodigientiam,

Pars III.

Iii

in

1563.

in delictorum impunitatem, in immunitatum frequentiam, in sacerdotiorum multitudinem, in pecuniæ cupiditatem; qui abusus suppeditauerant magna ex parte materiam recentium hæresum incrementis, & arbitrari se, nec Pontificem pro ipsius sinceritate ac probitate id inficiaturum. Hocposito, manum nequaquam, ut iam præmiserat, admouendam esse emendationi in ipso Pontifice, nec pariter in ijs quæ spectabant ad ipsius temporariam dominationem, eius administratione ipsi cum Cardinalium Senatu relictâ: sed in alijs negotijs ad Ecclesiasticum regimen pertinentibus, quæ ab Aula Romana in Ecclesiæ reliquum influebant, variare sententias de Concilij auctoritate. Pat sibi non esse, super ijs argumentis arduam cum Pontifice disputationem congregari; solum per filij reuerentiam & amorem à se moneri, tamen Pontifex ad id stricto iure non obstringeretur: Christianarum gentium conditionem eiusmodi tunc esse, ut oporteret Pontificem seipsum vincere, rerumque necessitati ex parte indulgere. Dubitandum non esse, per faciliorem, maiorisque auctoritatis rationem posse opus illud perfici à tot præstantissimis ac sanctissimis Patribus omnium nationum, in quos nulla infidelitatis aut socordiae suspicio cadere poterat, quam Romæ à paucis hominibus, Pontificem adiuuantibus; de quibus aut ex humana imbecillitate, aut ex utilitate priuata sperandum vix erat, quin quidquam omitterent dignum quod adhiberetur, vel quidquam adhiberent dignum quod omitteretur: melius à pluribus alienam causam agi, quam propriam ab vno paucisve. Quod omnium interest, ab omnibus comprobandum. Quantum gloriæ Pontifici redundaturum ex hac sui demissione, quæ utique heroica esset imitatio illius supremi Domini, quem ipse referebat? Quantum auctoritatis accessurum Concilio? Quantum amplius spei conceptum iri, cunctos Principes euasuros studiosos illius executores, ubi per suos Præsules ac ministros eiusdem participes forent? Addebat postremò Cæsar, Cui sibi ostensæ fuissent à Legato sanctissimæ leges, à Pontifice de Vaticanis Comitijs lata, plurimum id profuturum, si cum Synodo communicarentur, quod per auctoritatem ipsius, cui tot Principum Oratores aderant, tuto quasi munimine obliteretur molitionibus, quæ ab illorum ministris extrahi consueuerant aduersus sacrosanctam illam electionem, in quas grauissimæ querelæ iactabantur, & quibus difficulter alibi quam in Concilio aptè consuli posset.

Aduersus hæc Moronus: Quando Cæsaris mens non erat, pro ipsius pietate ac obseruantia, ut de ipso Pontifice ageretur, ab eo se petere, ut è scripto Cæsaris sibi tradito eraderetur vox illa, *in Capite*,
ne

ne si fortè scriptum illud in manus hæreticorum deueniret, id in
 peiorem partem traheretur. Atque ita effectum est, alijs ^a vniuer-
 salibus verbis subrogatis. Ad reliqua respondit: De cunctis cor-
 ruptelis à Cæsare connumeratis decretas iam fuisse, & in posterum
 decernendas esse in Concilio idoneas emendationes. Duo ab illo
 excipiebantur, electio Pontificis, & Cardinalium creatio, quæ re
 ipsa ad illius electionem redigebatur. Ob varias atque oppositas na-
 tionum vltra montes, inter se æmularum, vtilitates, non licere de
 his agere in Synodo sine periculo aut grauis dissidij, aut alterius
 incommodi magis noxij. Si Cæsar in diplomate Comitiorum ap-
 pendicem aliquam desideraret, à Pontifice illius sensa libentissimè
 auditum iri. Quin ne antea quidem omisurum fuisse idem diplo-
 ma Concilio proponere, quò illic simpliciter comprobaretur, non
 tamen expenderetur, nisi dubitasset, ne à modica rei peritia, & à
 contrarijs animorum affectionibus dissensio ac mora crearentur:
 cum à Pontifice deriuaretur in Patres reformandi potestas, æquum
 non esse, vt ipsi postea vellent ex sua ipsorum auctoritate in dispu-
 tationem adducere ea quæ per summam curam ac maturitatem ab
 eodem Pontificè statuta fuerant.

1563.
 a Constat ex
 responsu Cæ-
 saris ad pro-
 positionem
 Legati.

9 Et planè de Comitiorum articulo respondebat epistolæ Cæsaris
 huiusmodi caput mandatorum, quæ Romæ Legato tradita sunt.
 Offensiones perturbationesque in Comitijis exortas, frequentius ac
 potissimum Principum ministris esse assignandas; adeoque pluri-
 mum inter cetera profuturum, si à proferendis mandatis, rerum-
 que tractationibus illi abstinuissent, aut si pariter ad ipsos irrogatæ
 pœnæ extenderentur: non tamen negari, aliquem etiam ex Purpu-
 ratis interdum peccasse; sed idem contingere in cunctis hominum
 collegijs, perinde atque contigerat in Apostolico. Objeci non posse,
 defecisse Pontifices, quasi non senserint in eo, & secuti non fuerint
 sententiam Conciliorum: quin ferè omnia, quæ Pontifices de
 Comitijis promulgarant, esse vel à Concilijs desumpta, vel ab ipsis
 comprobata. Ac demum afferebantur rationes iam indicatæ, ob
 quas tunc Pontifex nouam Constitutionem suam ad Synodum non
 mittebat, de quo paulò antè vidimus plenè fuisse disceptatum inter
 partes super articulo superiori.

10 Tum ad electionem Cardinalium progrediebantur mandata.
 Fieri non posse, vt eorum numerus restringeretur, quemadmodum
 Cæsaris epistola proponebat: etenim cum illius gradus dignitati
 perpetuitas deberetur, nec par esset, Pontificem obstringi vt ijs
 tantummodò Consiliarijs vteretur, qui decessoris intimi fuerant,

oriae
 ly Trict.
 s III.

1563. necesse erat, sibi fas esse novos creare: præterquam quod ad id etiam sæpè compellebatur & Principum deprecationibus, & Præsulum promeritis. In animo tunc Pontificem non habere alios ad eum ordinem assumere; sed ubi hoc ageret, ipsum quos oporteret selecturum, & præstò esse ad conficiendum diploma de conditionibus illi gradui necessarijs. Neque pariter his contradicendum.

Postea de Episcopis eligendis sermo erat in scripto: Firmata super eo iam esse multa Decreta in ipso Concilio; sed rogari Cæsarem, ut eandem ipse rationem de ijs haberet, qui ob ipsius nominationem promouerentur. In hoc argumento prolixam dissertationem Cæsar exhibuit, recensitis conditionibus, quibus ex hominum prudentum ac religiosorum sententia opus haberet, qui sacras Infulas susciperet; & ostensâ nimiam licentiâ, quæ in Clericorum collegia irreperat, quòd eorum complures Episcoporum potestati subtraherentur. Et Legatus adiecit, ea omnia in Synodo expensum iri.

Hinc gradum faciebant mandata ad articulum mansionis: Maluisse Pontificem, illic numquam excitam fuisse inutilem controuersiam de iure Diuino; sed quoniam ad id deuentum erat, æqui bonique se facturum declarationem aliquam, dummodò pacificè concorditerque confectam. Mansionem existimari à se necessariam, ac velle ut ab ipsis quoque Cardinalibus ea custodiretur.

Responsum est: Tamen fatius fuisset ab initio quæstionem illam prætermittere; tunc tamen eò deuentum esse, ut nefas esse videretur ipsam dissimulari, cum præter Decreti promulgationem aliud non deesset: id verò necessarium censebatur, quò, vtriuslibet effectus iuris mansio, intelligerent Episcopi, se ad illam obstringi, de quo, ubi nihil decerneretur, fortasse dubitarent.

Breuitè Legatus: Operam eiusmodi à se sponderi, quâ res ad concordiam adduceretur, & mansio, cuiuscumque tandem iuris effectus, obseruaretur.

Postrema pars mandatorum, rationes complectebatur, cur Pontifici non liceret Tridentum, sicut à Cæsare inuitabatur, se conferre, simulque hortabatur Cæsarem ut Bononiam adiret. Excusationes, ut in litterarum responso retulimus, ad quinque capita redigebantur: Ad senectutem & inualetudinem Pij, rigidi Tridentini cæli intolerantem: Ad locum à Concilio occupatum, adeoque minimè capax duplicis Aulæ tam amplæ: Ad indignitatem quâ illic morarentur Pontifex & Cæsar, ex præsentis licentiæ: Ad pericula, propter Germanorum hæreticorum propinquitatem, & propter fœdera cum ipsis inita à Condeo, Gallorum hugonottorum duce:

1563.

duce: Ad necessitatem, quâ tunc Roma vrgebatur, vt propinquum sibi Pontificem haberet ob Turcicam classem. Contra verò nihil eorum obstare Bononiæ: Possè Cæsarem sine armorum apparatu, & per modicum sumptum eò venire per suam ditionem, Mantuam vique iter habentem; eique à Pontifice offerri, vt Bononiæ æquè ac ipse dominaretur. Timendum Cæsari non esse Germaniæ causâ, cum ibi filium relinqueret, Romanorum Regem iam electum, & quem omnes amore ac studio prosequerentur. Possè id peragi bonâ Germanorum pace, quando illud iter susciperet Cæsar emendationis gratiâ, tam ab illis efflagitata, quæ re ipsa perficeretur, translatò in eam urbem Concilio.

14 Claudebatur caput illud ac mandata: Quemadmodum apud se statuerat Pontifex, in Ecclesia reformanda nec sanguinem nec utilitatem spectare; ita, vbi ageretur de lædenda auctoritate, non ab hominibus solum, sed à Deo ipsi tributa, grauissimas perturbationes excitum iri; cum ipse id passurus non esset, sicut non sine graui noxa pati possèt.

15 De Pontificis accessu Tridentum rescripsit ad Legatum Cæsar: Quamquam amplissima bona inde sperasset, tamen auditâ difficultate, se ab eo stimulando destitutum. De suo Bononiam aduentu, sitantum ad coronandum Cæsarem eò pergeret, & si temporum conditio id permisisset, neutiquam se recusaturum fuisse, ne deesset suo muneri, maiorum suorum exemplo, & gratæ obseruantix erga eum Pontificem, cuius paternæ benevolentix argumenta tam præclara obtinebat: sed cum illic vniuersalis Ecclesia reformanda esset, arduum ac diuturnum opus illud esse, nec leui manu ac festinanter tractandum; & tamen ne breui quidem temporis spatio tunc sibi licere Germaniæ terga vertere, multis ibi occultis molitionibus feruescentibus, quæ nisi celeriter extinguerentur, vniuersum Imperium opprimere potuissent. Nec satis esse Romanorum Regis præsentiam, tum quòd ob Hungariæ turbas illic adesse cogebatur, tum quòd semper in more positum fuerat, vt maioris momenti negotia de rebus Imperij ad ipsum Cæsarem deferrentur. Quoniam autem Pontifex post discessum Legati sermonem aliquem habuerat cum recenti Oratore Hispano (sicuti narrauimus, responsa ad illius mandata recensentes) vt pariter Philippus Rex Bononiam conueniret, & Legatus pro exceptis Româ mandatis aliquid ea de re Cæsari significarat, quasi per id impulsurus esset Cæsarem ad illud iter; Ferdinandus respondit: Admodum difficile videri sibi, tantæ molis colossus eò tam longinquo eò pertractum iri: sed

Iii 3

vbi

oria
ly Trid.
III.

1563.

vbi succederet, hoc ipsum maiorem prolixitatis necessitatem allaturum, adeoque eò minus liberum sibi futurum fuisse ipsius aduentum, quando ad tuendam præsentiam suam Germaniam adigebatur. Grates à se agi Pontifici ob ea quæ benignè offerebat, sed illo pergere modico sumptu, & infrequenti comitatu, videri sibi dissentaneum Cæsareæ dignitati: quin opus esse, in huiusmodi euentu secum adducere præcipuos Germaniæ Præsules; quod id temporis magno fuisset incommodo illorum Ecclesijs: præterquam quòd difficulter eos à se inductum iri ad Synodum extra Germaniam. Pollereri se quidem Pontifici, vbi primùm sibi liceret, victo quouis dispendio, iturum se ad hoc illi obsequium exhibendum, vt nimirum ab ipso coronam acciperet.

Ad hæc Legatus conqueuit, siue abiectâ spe Cæsaris permouendi, siue satis habens, ne is vltra calcaribus vteretur ad Pontificem stimulandum; cum longè maior insit homini sollicitudo mali vitandi, quàm cupiditas noui boni consequendi, adeoque maximæ habeantur inter voluptates tum corporis, tum animi corpore obuoluti, illæ quæ reipsa medicinæ sunt.

C A P V T X V.

Colloquia inter Cæsarem & Legatum super capitibus recensitis & ipsorum concordia, exceptis tribus, de quibus postea per litteras ipsi conuenere: & Moroni reditus ad Concilium.

EA quæ memorauimus, multis vtrimque iteratis responsionibus argumenta præbuere: quæ responsiones cum iisdem magna ex parte alijs atque alijs vocibus repeterent, plus molestiæ quàm notitiæ lectoribus essent allaturæ. Sed quoniam in mutuis scriptis plurimum superuacanei ponitur, plurimumque necessarij præteritur, quorum vtrumque non nisi in aperta colloquij luce discernitur, efficacissimi nimirum argumenti ad implicatissima negotia conficienda, cupijt Legatus per se coram agere cum Cæsare, absque Consiliariorum interuentu, qui ad studiosum solertemque animum ostentandum, nouas semper difficultates adnectebant aduersus id cuius gratiâ res tractantur, quod est concordia. Legatus aliâ tempestate graciosus admodum Ferdinando fuerat, plurimique ab eo habitus, apud quem annos plurimos Nuntium egerat Pauli III. interfuitque Comitijs celeberrimis, maximeque operosis, ad Religionis negotia coactis; postea verò semper in Aula Ro-

mana